

ORIOI PI DE CABANYES: UN ESCRIPTOR PER BON CAMI

Obviament, això de «camí» no té res a veure amb un llibret petitet de no sé quantes edicions i no sé quantes lectures. L'escriptor, l'Oriol, va per bon camí, i encara que no calgui adduir raons de cap mena per a l'iniciat, caldrà dir que és autor d'**Oferiu flors als rebels que fracassaren** (Premi Prudenci Bertrana de 1972), una novel·la que ha comentat positivament tota la crítica catalana; també caldrà dir que ja ha sortit la segona edició, que ha estat una de les poques novel·les catalanes que s'han pogut veure al costat de revistes de sub-cultura, de narracions del far-west, de gàngsters i de literatura de quiosc de la pitjor qualitat. En fi, tot allò que s'ha de dir per notificar com l'allau de lectors ha estat considerable. L'Oriol no necessita recórrer a dreteres o atalls, cap al destí tranquil·lament, a poc a poc i bona lletra, s'hi encarrila, sense parsimònia, però...

La nota bibliogràfica de l'Oriol no és massa extensa: **Vilanova i la Geltrú en la guerra del francès (1808-1814)**, la novel·la esmentada i **La generació literària dels 70**, que va ser segrestat als dos dies d'haver sortit al carrer, el 1971. Possiblement amb aquesta obertura de què tant es parla pugui sortir aviat el llibre que fa ver en col·laboració amb Guillem-Jordi Graells. Ells dos van fer un autèntic llibre-assaig d'entrevistes i opinions sobre una generació literària encara poc feta, que just ara es va fent. Esperem-ho.

Posteriorment, només voldria remarcar la narració «Stirabòtic Letter» a la nova publicació contracultural «Pàrking de les feres», la lletra de batalla «Cultura, contracultura i cultueta» en un dels darrers números de «Serra d'Or» i els comentaris sobre novel·la catalana actual als darrers números d'«El Pont». Ja n'hi ha prou.

Ens vàrem trobar al Palau de la Música, el magnífic, amb alguna mediatització de caire musical: recital d'en Pi de la Serra. Vam comentar tot això que comenten els lletraferits i més tard en va sor-

tir l'entrevista. L'Oriol va enfeinat —treballa fent classes a l'Escola Universitària de Formació del Professorat d'E.G.B., a Sant Cugat— i jo també. Anem, doncs, al gra.

—La teva novel·la, és innegable, ha tingut un èxit indiscutible, tiraiges, venda i el que és més important: s'ha llegit. Fins i tot des de les pàgines d'aquella, diguem-li, revista amb nom català d'estació de metropolità, es deia que amb la seva sortida «el cotarro de los aficionados a las letras catalanas se ha ligeramente estrechado de alegría» (mireu al diccionari «cotarro», si us plau). Què hi diu el pare de la criatura sobre això? Sobre la crítica que ha rebut, en general?

—La crítica ha estat bona, sí, bona. Ara darrerament la novel·la ha obtingut el premi de «Serra d'Or». Fins i tot va comentar elogiosament la novel·la el senyor Antonio Tovar, de la Real Academia Española que sempre es posa ell. Home, no em puc queixar. Ara, que quedi clar això: no estic convençut de l'obra, ara; vull dir que ja hi trobo massa coses que m'agradaria de refer, de dir-ne d'altres, etc. Crec que és positiu que em passi això, sinó tururut!, vol dir que et creus que ja en saps i mai més no faràs res de bo... Sí, sí m'empipa de ser l'autor d'una única novel·la, per molt èxit que hagi tingut. A mi m'agradaria més haver pogut escriure'n d'altres i, a poc a poc, anar marcant una superació. Al capdavant, és lògic que avui, quatre anys després d'haver-la començada a fer, ja pensi en d'altres coses.

—Bé, bé, però i sobre això del «cotarro»? No t'ha empipat l'expressió?

—La veritat és que d'entrada no m'hi vaig fixar, en el possible to de superioritat de l'expressió. Me'n van fer adonar després. Sí, parlava de «cotarro», el «paiu», però la crítica era força ben feta, vull dir que a part que fos favorable o no em va semblar una bona recensió. Ara, però, si vols parlar del paper d'aquests catalans nominals que fan cultura, sí, però no cul-

tura catalana... La situació és explicable històricament, és clar. El que no tolero gens ni gota són certs posats paternalistes que en el fons denoten un desconeixement total i absolut del país. El gran mal de molta d'aquesta gent és que són una mena estranya d'apàtrides, perquè estan desvinculats de la realitat i, per tant, fan sovint cultura en abstracte. Hi ha molta tela sobre això, ja saps... Ens embolicaríem. La cultura s'ha de fer arrelada a una circumstància concreta, en un moment concret, i coneixent el pa que s'hi dóna: no n'hi ha prou amb saber quatre vaquetes per quedar bé de cara a la galeria en una entrevista. Es allò del «seny» a tort i a dret i, en definitiva, la contribució a folkloritzar no ja solament les manifestacions de cultura popular més genuïna sinó tota la nostra vida col·lectiva.

—Quins són els factors clau —ultra la temàtica, el premi Bertrana, el ser una primera novel·la, el vocabulari que hi uses...— que han fet un best-seller (primer lloc al «hit parade» radiofònic també) d'«Oferiu flors als rebels que fracassaren»?

—Mira, si hi treus els factors que tu dius només et queda el factor desconegut que fa que un llibre es vengui i un altre no. Crec que s'ha venut molt bé perquè oferia una temàtica que interessava a la gent que ha contemplat els tren-cacolls diversos del país els cinc darrers anys. També al fet que avui, la contracultura és un moviment suggerent i viu que exerceix una mena de fascinació sobre la gent del carrer. Es una cosa «exòtica», divertida, àgil, fresca i saludable, com la carn de les platges... Jo mateix he quedat sorprès de l'èxit: el llibre no va agafar ni el dia del llibre (va sortir el juny) ni les festes nadalenques (ja no n'hi havia per vendre). I ara se'n fan dues edicions: la segona i una especial per al «Grup del Llibre», perquè resulta que, del primer catàleg provisional, va ser el llibre més sol·licitat. S'ha venut fantàsticament bé, doncs. I que duri.

ORIOI PI DE CABANYES...

—La temàtica plantejada al teu llibre és inèdita a tota la narrativa hispànica, fora potser de «Groovy», de J. M. Carrascal. Per què, doncs, no s'ha traduït encara al castellà?

—Crec que encara no s'ha traduït per l'escassa maniobralitat que tinc, diria. D'altra banda, estic segur que es vendria força en castellà, també, perquè mostra un panorama de la joventut actual que interessa majoritàriament. No és, com «Groovy» la disbauxa del jovent d'ara, vista i censurada des de fora (com també allò de «Pregúntale a Alicia»), sinó aquest mateix jovent que s'interroga, que ens interroguem constantment des de dins de nosaltres mateixos. I encara més: tot des d'una perspectiva catalana no gens abstractitzada. Ja he dit que les coses s'han de lligar sempre a una realitat, la teva, sinó no tenen sentit... La novel·la és suggerent per això, crec, o m'ho sembla.

—Sé que estàs fent un llibre sobre problemàtica de la novel·la catalana actual. De què va això?

—Mira, és un llibre que s'intenta de plantejar els problemes interns del gènere, avui, a la nostra societat. Deixo de banda, aquí, els problemes que condicionen en general tota la nostra cultura. Només parlo de les qüestions que afecten a la novel·la en tant que obra literària. Crec que un dels murs més difícils que ha de salvar l'escriptor català actual és el de

saber ser «escriptor català» i «escriptor dels nostres dies». En general, tota la qüestió ve determinada per la venda dels llibres i, en darrer terme, pel gust literari del lector. Em sembla que el lector català està poc disposat a superar qual-sevol dificultat que li ofereixi una obra literària no convencional. I és lògic, és clar. Prou feina hi ha a rescatar de l'analfabetisme general el gruix de catalano-parlants... En fi, la crisi del gènere novel·lístic és una qüestió prou viva a totes les literatures mundials com perquè algú li atorgui una mica d'importància, aquí, només una mica i encara gràcies.

—Però no és un llibre d'enquestes? Sé que vas demanar el seu parer a molts novel·listes i crítics...

—En efecte, vaig enviar un qüestionari a una colla de novel·listes que haguessin publicat algun llibre de novel·la del 1965 ençà i a uns quants crítics de novel·la. M'ha contestat força gent: des d'en Pedrollo a en Porcel, passant pel Tísner i en Riera Llorca o d'en Gimferrer a en Maurici Serrahima... Hi ha respostes força suggerents, ja veuràs... El llibre sortirà cap a l'octubre, espero.

—Què prepares més, ara?

—He donat ja a l'editor un volum de textos antològics de Joan Pons i Massaveu (1850-1918), sobre qui vaig fer la meua tesi de llicenciatura. Sí, més o menys desconegut. Però resulta que de tota la nostra tradició la ignorància general és absoluta. I crec que hi tenim molt a aprendre, els escriptors, els periodistes, els economistes i tot, ja veus... Pons i Massaveu fou, després d'Emili Vilanova, el costumista més important de la nostra literatura. M'interessa el costumisme de fa anys perquè és una font riquíssima de recursos lingüístics populars, genuïns, no gens acadèmics i tanmateix útils avui encara. I també perquè retrata tota una realitat popular, tot de petites coses que la història seriosa ha deixat de banda, de cara a les grans síntesis, les grans explicacions... Ah! i l'humor. L'humor, en el costumisme, és essencial.

—Però no publiques cap altra novel·la?

—De moment, no. No n'he fet cap més. I pensa que l'Oferiu ja té dos anys, des de que va ser acabada. Ara tinc unes ganes bèsties d'escriure però no dispenso de gens de temps. La veritat és que vull escriure però no puc. A l'estiu mateix vaig haver d'entretener-me estudiant Pons i Massaveu i redactant la tesi de llicenciatura, que fa 150 planes. Ara m'he embolicat amb això de l'antologia i això de l'assaig sobre la novel·la catalana i vaig de bòlid. De totes maneres, ja tinc escrites dues-centes planes d'una segona novel·la, que espero acabar a l'estiu.

—Escolta, tu, però com s'escriu una novel·la?

—Home, mira-te'l aquest... Bé t'explicaré la meua recepta particular. Jo tinc una intuïció de tema i si em sembla bona la deixo madurar durant un cert temps. No escric gota, llavors. Hi penso sovint, hores si cal. Construeixo mentalment, em fico jo mateix en el clima que vull donar-li. Després n'escric fragments solts. Mai no començo pel començament. Retoco, escric una mica més, deixo reposar, etc. Fins que arriba un dia que tinc una carpeta plena de fulls a mà, a màquina, paperets escrits al metro, idees barrejades, etc. Aleshores el que cal fer, diria, és tancar-se en un lloc suggestiu i escriure de cap a cap del dia, fins que et fa mal la ronyonada i tot. Llavors és quan realment construeixes la novel·la, refàs, retalles, afegeixes, arrodoneixes, etc. És l'època de més excitació i de més risc, així com la de les grans depressions i les grans alegries. Quan acabes, el millor és

deixar reposar allò parit durant un cert temps i, finalment, fer la darrera i definitiva redacció.

—Va bé... I de què va la teva nova novel·la?

—Ara va per aquí i quan la faci, és dir quan m'estigui tancat un mes seguit, potser anirà per allà. De totes maneres et puc dir que volta novament aquest món de la primera, però des d'una altra perspectiva. Serà l'última d'una sèrie de quatre que tinc al cap. La primera serà emmarcada a principis del XIX i la darrera, aquesta, avui. Ah! avui he tingut una intuïció de novel·la llegint Rosselló-Pòrcel. Es tot un tipus. Mira si en va fer de feina, tot i morir als vint-i-quatre anys...

—I qui més t'agrada de poetes?

—Ho sento, noi, però m'agrada molt més l'Espriu i en Gabriel Ferrater que en Foix. Què hi farem, ara sembla que ja no sigui moda. En canvi, Brossa sí que em fa força peça, i en Pinyol, que en sap Déu n'hi do i té les idees molt clares, sobre qüestions externes a la poesia, vull dir, més que d'altres. I és que a mi em sembla molt interessant l'experimentació i l'exigència formal del poema, però tinc clar que això no representa una dimissió ni una concessió a l'evasionisme, o a l'art per l'art. O no ho hauria de representar. També lleigeixo amb gust en Salvat-Papasseit, el mateix Rosselló i en Carner. M'agradaria que m'agradés més en Vinyoli, que no sé perquè està tan oblidat, i en Palau i Fabre, i...

—I en novel·la?

—Home, això ja és més complicat... En primer lloc la Rodoreda i en Villalonga, de vivents. Després el Tirant i coses aïllades d'en Pedrollo. Però val a dir que he llegit més novel·la de fora que d'aquí, darretament. Mira, a mi em va passar una cosa curiosa: als tretze o catorze anys vaig començar a llegir Ruyra, Roig i Raventós, etc. Va resultar que em deien ben poca cosa i que l'únic que em podia interessar realment era la seva recreació de llenguatge. Després, he llegit moltes coses del XIX, sobretot de costumistes, bons i dolents. Tots tenen algun aspecte de llengua que val la pena de recollir. Dels de la meua generació no et diré ni un nom, perquè seria jutjar, en bo o en dolent, sense el mínim de perspectiva històrica, i per tant obeint criteris excessivament subjectius.

Alguna vegada —malenconia i nostàlgia al canto— amb tristesa als ulls he agafat la seva novel·la, i he rellegit algun dels darrers capítols, per tornar a llegir els caràcters infantils de la lletra de l'Oriol a la primera pàgina: «Per al Josep Maria, Rambla amunt, Rambla avall, una flor al trau i el desitg de viure a la pell, amb qui sempre pensaré quan recordi el somriure d'ella, ara que ha passat l'hivern i la Floresta mai no serà el forat dels somriures. Oriol, 10-7-73». I jo pensava en les converses, copa de conyac a la mà, en aquell veritable cau de La Floresta, tan humit, on vivia l'any passat, amb gats per tot arreu i un pres-seguer que mai no acabava de florir. I també pensava en anys universitaris més o menys fracassats, amb accions per fer, amb la història en definitiva que volíem fer d'un país a la mida dels nostres vint-i-pocs anys. Després desava el llibre prestament, tot recordant allò d'en Faulí «Tot el que hem fet, ens ho hem fet sols», i potser per això el que era optimista del treball fet desfeia aquesta marginació mental, aquesta problemàtica potser de gaubança insatisfeta... Però això són figures d'un altre paner, i el temps passa.

JOSEP M. FIGUERES